

אסור שיעבור יום בלי מחאה נגד הממשלה הזאת

שאול אריאלי הארץ, 27 באוגוסט 2018

<https://www.haaretz.co.il/opinions/.premium-1.6413931>

סוף אוגוסט. חופשת הקיץ הגיעה לסיימה. המחאת הציבורית נגד המדיניות של ממשלת נתניהו עלולה לדעוך ולגווע. עזיבה של הכיכרות והצמתים וחזרה לשגרה הן אסון, בגלל ההתעלמות משיאו של המאבק שבו החברה הישראלית נתונה – המאבק על משטרה, אופייה ודמותה של מדינת ישראל. מאבק שגורלו יוכרע בבחירות הקרובות לכנסת הבאה. ישראל תבחר אם לצעוד בדרך הלאומנות וסיפוח שטחי הגדה המערבית, או אם להסתובב בפניית פרסה ולשוב למדיניות על פי רוח מגילת העצמאות, תוך חתירה לפתרון של שתי מדינות לשני עמים. אין חלופה אחרת או דרך שלישית, או "מרכזית" יותר.

ביוני 2001, בכתבה של ערוץ 10, נתניהו, במעמד "האזרה המודאג", התגאה בפני משפחת הרשקוביץ השכולה, "אני עצרתי את הסכם אוסלו". מאז בחירתו המחודשת ב-2009 ועד בחירתו של הנשיא טראמפ, ממשלות ישראל בראשותו עסקו במחיקת כל אורות התקווה של התהליך המדיני שריצדו עד אז בתודעה הישראלית (יוזמת הליגה הערבית, מפת הדרכים, תהליך אנאפוליס). חמור מכך, את רוב מרצן הקדישו ממשלות נתניהו כדי לבלום כל ניסיון להחיות את התהליך המדיני, לחדש את המו"מ ולאפשר את האיחוד הנדרש של הגדה המערבית ורצועת עזה (התנגדות לארבע היוזמות הצרפתיות לחידוש המו"מ, התנגדות לשיתוף פעולה עם הקוורטט, התעלמות מהצעת האיחוד האירופי, התנגדות לתוכנית הביטחון של גנרל אלן במסגרת שליחותו של ג'ון קרי, ועוד).

דמוקרטיה פוסט ליברלית 29.05.2016 כתבה זאת זמינה למנויים בלבד

כששילבי ההכחשה, ההעלמה והבלימה הושלמו, עברה ממשלת נתניהו האחרונה, עם כינונה ב-2015, לשלב האחרון. שר החינוך בנט הכריז למפוני עמונה באירוע לזכרו של חנן פורת – וכן בתגובה לגינוי האמריקאי על החלטת הממשלה על הקמת ישוב חדש (עמיחי) – "נוביל פתרון אסטרטגי להסדרת ההתיישבות... בנושא ארץ ישראל אנחנו צריכים לעבור מבלימה להכרעה. אנחנו צריכים לסמן את החלום, והחלום הוא שיהודה ושומרון יהיו חלק מארץ ישראל הריבונית". בנט ושרת המשפטים שקד ניצחו על הפתרון האסטרטגי יחד עם שותפיהם האידיאולוגיים בליכוד. כדי לשמור על כיסאו, "החלילן מבלפור" דאג להסית, לפלג, לשקר, לפגוע בזכר השואה

ולמלא אחר כל הגחמות התקציביות והאחרות של השותפים לקואליציה. זוהי התוכנית האסטרטגית היחידה שהוציאה לפועל "הממשלה הימנית עם שתי ידיים שמאליות", כפי שכינה אותה לאחרונה אהוד ברק.

עיקר הפתרון האסטרטגי היה ניפוץ "תקרת הזכוכית" המשפטית. זו שבית המשפט העליון ביקש להציב כדי להגביל את השררה השלטונית, על בסיס חוקי המדינה הדמוקרטית-ליברלית וברוח מגילת העצמאות, תוך כיבוד המשפט הבינלאומי - כדי לדחות את הגחמות המשיחיות ולמנוע את הפגיעה במיעוטים. את הטענה כי פעולות אלה הן "רצון העם", תחת התפיסה האנטי-דמוקרטית שדמוקרטיה היא שלטון הרוב, דחה בית המשפט במרבית המקרים. רציונל התשתית המשפטית לשלב ההכרעה במאבק על עתיד מדינת ישראל נבנה מחוקים שונים, ובראשם חוק ההסדרה, חוק הלאום, פסקת ההתגברות והחלטת ועדת השרים לחקיקה לאשר כי כל הצעת חוק שעוברת בממשלה חייבת לציין בפני הוועדה כיצד היא תוחל על ישראלים החיים בגדה. כל אלה נועדו להבטיח כי העדיפות המוחלטת והבלבדית תינתן להתיישבות היהודית בכל רחבי הארץ, וכי ניתן יהיה להפקיע אדמות פלסטיניות פרטיות כדי להכשיר עשרות מאחזים, בלי יכולת של בג"ץ למנוע זאת.

עד להשלמת מהלכי החקיקה, ועל רקע המחאה הציבורית נגד חוק הלאום, נתניהו אינו ממהר לעבור ל"שלב ההכרעה". הוא הצליח לבלום הצעות רבות של חברי הכנסת משדולת ארץ ישראל השלמה, בראשות סמוטריץ' וקיש, שביקשו לספח חלקים שונים של הגדה המערבית לישראל (מעלה אדומים, ירושלים רבתי, אזורי ההתיישבות היהודית ובקעת הירדן). למרות הבטחתו להעלות הצעות אלו במושב הכנסת הקרוב, נראה כי נתניהו יבקש לעשות זאת רק לאחר הבחירות. עד אז עליו לשכנע את הנשיא טראמפ שלא להניח את הצעתו לחידוש המו"מ עם הפלסטינים, גם אם מסתמן שהצעה זו נענית לרוב הגחמות של ממשלת ישראל.

בענייני שטחים והסדר קבע, חילוקי דעות ופערים קטנים עלולים לסדוק ולהפיל את הקואליציה הנוכחית. נתניהו ובנט – ואלו המבקשים לרשת אותם – מעדיפים ללכת לבחירות במועדן, בשעה ששום תוכנית ברורה, שמחייבת הכרעה במונחים לאומיים, אינה מונחת לפתחו של הבוחר הישראלי. לנצח בהן על בסיס האווירה השוררת בדרך כלל בציבור הישראלי, בלי כל מחאה ציבורית, ולהקים מחדש את הקואליציה הלאומנית-משיחית. הגרוע ביותר עשוי להיות עוד לפנינו.

בהיעדר גורמים מרסנים חיצוניים לממשלת ישראל, ותחת מטרייתו של טראמפ, הבחירות הקרובות הן ללא ספק קו העצירה של תומכי הדמוקרטיה הליברלית של העם היהודי מפני השלמת מהלכי נתניהו ובנט. כל יום עד הבחירות, שלא תתקיים בו מחאה משמעותית ולא תוצב אג'נדה מדינית בהירה, יחליש את המחנה הזה ויסיר דאגה מלב ממשלת ישראל.

ניצחון המפלגות הלאומניות והמשיחיות בבחירות לכנסת יסתום את הגולל על עיקר הטענות והמחאות שמלוות אותנו כיום. הממשלה החדשה תוכל לטעון שהציבור תומך במדיניותה ובהחלטותיה האחרונות להשגת החלום של בנט, שקד וחבריהם. מדינת ישראל תתקדם, כשרבים מאזרחיה אף אינם מרימים את עיניהם מפייסבוק ו"האח הגדול", אל עבר תהליכי הסיפוח המוצעים, שבסופם תכונן מדינה ידוקרטית בעלת משטר לפי המודל שמתקיים כיום בירושלים – חרדית לאומנית, עם רוב אנטי-ציוני, ענייה ומקיימת משטר מפלה כלפי תושביה הלא-יהודים, שיהפכו לרוב תוך שנים ספורות.

ניתן להניח כי במאה ה-21 משטר זה לא יחזיק מעמד שנים רבות. בניגוד לטענתם של בנט וחבריו, פרוטוקול ההסברה החדש של הממשלה – המעמיד את תרומתה של ישראל לעולם על עגבניות שרי, טפטפות, וויזו ודיסק און קי – לא יצליח לשכנע את העולם המערבי המפותח לקבל את מדינת ישראל המקיימת משטר אפרטהייד. הדרך לעמדת המצורעת הבינלאומית תהיה קצרה, גם אם תהיה חניית ביניים בחברתן של ידידותיו החדשות של נתניהו ממזרח אירופה ומדרום אמריקה. הדרך למדינה דו-לאומית, שתהפוך עד מהרה למדינה ערבית, תהיה קצרה משם. המהפכה, שמוביל בשנים האחרונות המיעוט הלאומני-משיחי, ניזונה מאדישותם המקוממת ומבורותו המתעצמת של הרוב. כשהיא תושלם, היא תפוגג את החזון הציוני ותשליכהו אל פח האשפה של ההיסטוריה, ולראש רשימת ההחמצות של העם היהודי.